

Gülen Versus Erdoğan: 'Son'a Doğru (mu)?

Kürşat Atalar

DOSYA

İKİ GELECEK ARASINDA

DOSYA

Gülen Versus Erdoğan: 'Son'a Doğru (mu)?

15 Temmuz'daki hadiseyi nasıl yorumlamamız lazım? Acaba bu kez, "süreclin sonuna geldiğimiz" söyleyebilir miyiz? Yoksa başarısız olan bu darbe girişiminden sonra taraflar mücadeleye devam mı edecekler? Bu soruya cevap vermek için ise süreç içerisinde yaşanan gelişmeleri biraz daha yakından incelememiz gerekiyor. Darbe girişiminin başarısız olması ve akabinde hükümetin aldığı sert tedbirler Gülen Cemaati ile Erdoğan-cephesti arasındaki mücadeleyi sona erceğine dair bir işaret olarak görülebilir mi?

Kürşat ATALAR

15 Temmuz hadisesinin sıcaklığı yavaş yavaş geçerken, olan-biteni yorumlama konusunda kamuoyunun ziftinin hala kaşık olduğu görülüyor. Hadisenin ardındaki göçün kesin olarak Gülen Cemaati olduğuna dair iktidar-yakınısı medyanın yapmış olduğu yoğun propaganda sebebiyle 'fail' konusunda genel olarak şüphe duyulmasına rağmen, hadisenin 'niçin' gerçekleştiğine dair pek yorum yapılmıyor. Yapılanlarda ise, çoğunlukla, iktidarın izah ve uygulamalarını meşrulaştıracak bir 'manipölasyon' göze çarpıyor. Peki, hadiseyi sağlıklı bir şekilde değerlendirmeyi zorlaştıran bu vasatta, olan-biteni doğru yorumlamak imkânından tömden mi mahrumuz? Yahut da hangi zavıyeden baktarsak, bu manipölasyonun olumsuz etkilerinden kurtulabiliriz? Bu soruya cevap verebilmek için geçmişe kısaca bir göz atmamız gerekiyor.

Öncelikle ifade etmeliyiz ki, olayın 'doğrudan' tarafı olanların geçen süre zarfında yapmış oldukları izahlara fazla itibar edilmemesi gerekiyor. Çünkü bu gibi 'sıcak' hadiselerde, 'pozisyon'

meşruiyetini sağlamak amacıyla kamuoyu manipüle edilmek isterir ve medya da bu amaç doğrultusunda kullanılır. 15 Temmuz hadisesinin 'doğrudan' taraflarından biri olan hükümet ve süreç zarfında Cemaat'ın uygulamalarından zarar görmüş olan kesimlere (kendilerini Balyoz ve Ergenekon davasının asker-sivil mağdurları olarak

gösterenler, vs.) göre, hadisenin tek faili FETÖ olarak tesmiye olunan Cemaat'tır ve bu 'örgüt'ün amacı da 'meşru' hükümeti devirip ülke yönetimine el koymaktır. Bunun ardından ne olacağına dair farklı senaryolar dillendirilse de, olan-bitene dair bu tarafın izahını bu şekilde özetlemek mümkündür. Diğer taraf olan Cemaat'e (ve diğer bazı radikal Erdoğan karşılarına) göre ise, hadise, bir 'tiyatro'dan ibarettir ve muhalifleri bastırmak ve yok etmek amacıyla bizzat Erdoğan (ve tamamen ona bağlı olarak çalışan hükümet) tarafından planlanmıştır. 15 Temmuz hadisesinden sonra, olayın 'ne olduğu'ne dair kamuoyunun medyadan edindiği malumat özetle bundan ibarettir. Bu izahların, tarafların, buldukları 'pozisyon'u meşru-

laştırmak için yapıldığı açıktır ve sırf bu yüzden, yapılan bu izahlara (büyük ölçüde) itibar etmemek gerekir. Bunların içerisinde de elbette doğru veriler bulunabilir, fakat bilinmelidir ki bunlar dahi, yapılan 'manipülasyonu' gizlemek için kamuoyuna sunulan enformasyona monte edilmişlerdir! O nedenle, olan-biteni doğru yorumlamak için başka bir bakış açısına (veya başka verilere) ihtiyacımız vardır ki, onu da şu şekilde izah edebiliriz diye düşünüyorum.

Erdoğan-Karşıtı İttifak' ve Süreç

Şahsen, Hakan Fidan olayından (ya da 17-25 Aralık operasyonundan) sonra yaşanan süreci izlemeye ve hadiseletin ardındaki dinamikleri yakalayıp muhtemel gelişmeleri öngörmeye çalışıyorum. Bu meyanda kaleme almış olduğum iki yazı *Ümrân* dergisinde yayınlandı. Bunların ilki, Ocak 2014'te (yani 'operasyon'un hemen ardından) "Gülen versus Erdoğan: Kim Zararlı Çıkar Bu Kavga-dan?", ikincisi ise, Temmuz 2015'te (yani Haziran 2015 seçimlerinden hemen sonra) "İttifak versus Erdoğan: Kim Zararlı Çıktı Bu Kavga-dan?" başlığıyla yayınlandı. İlk yazıda, yaklaşık 10 yıl birlikte çalışan Gülen Cemaati ile Erdoğan arasında 'güç paylaşımı' nedeniyle kavga çıktığını, fakat bunun ardında da 'küresel güç'ün bulunabileceğini ifade etmiş ve bundan

sonra olabilecekler konusunda da "sürecin giderek sertleşeceğine" dair bir öngöründe bulunmuştum. Nitekim gelişmeler bu yönde cereyan etti; süreç içerisinde Erdoğan-karşıtı bir cephe (veya 'ittifak') oluştu ve taraflar arasındaki üşüş de giderek sertleşti. Ardından da Haziran 2015 seçimleri geldi ve AKP, ciddi bir oy kaybına uğrayarak tek başına hükümet kurma şansını kaybetti. Bu, HDP üzerinden yapılan bir 'operasyon' sayesinde mümkün olmuştu ve böylece Erdoğan-karşıtı 'ittifak' ciddi bir başarı kazanmıştı. Hadiseleri ve muhtemel gelişmeleri yorumlamak için (yine *Ümrân*'da) ikinci bir yazı kaleme aldım. Bu yazıda da sürecin

öngörümde cihette geliştiğini ve bu 'kavga'dan Erdoğan-cephesinin yarı olarak çıktığını ifade etmiş, ancak bunun, Erdoğan'ın direnmekten vazgeçeceği anlamına gelmeyeceğini de işaret etmiştim. Nitekim Erdoğan, bu öngörümü de hakkı çıkaracak şekilde hareket etti ve Kasım 2015'te erken seçim yapılması yönünde bir karar almak mücadeleden vazgeçmeyeceği mesajını 'İttifak'a verdi. Burada Erdoğan'ın planı 'milliyetçi' oylara oynayarak seçimlerden galip çıkmaktı. Bunun için 'Çözüm Süreci' iptal edilerek Güneydoğu'da ciddi bir askeri operasyon başlatıldı ve şevketen 'milliyetçilik' lehine bir söylem değişikliğine gidildi. Yapılan bu 'manevra' ile hesap tuttu ve bu kez 'İttifak' ciddi bir zafer kazanmış oldu. Bu seçimlerden sonra yeni bir değerlendirme yazısı yazmadım;

çünkü şüma inaniyordum: eğer 'büyük resim' doğru görüyorsam, Kasım 2015 seçimlerinde yenilgi aldı diye 'İttifak' da mücadeleden vazgeçmeyecekti! Bu seçimlerden sonra: "Artık Erdoğan'ın önünde hiçbir engel kalmadı; rejimi tümüyle ele geçirdi" yönünde yapılan yorumlara o yüzden itibar etmedim ve gelişmeleri yorumlayacak bir yazı yazmak yerine, hadiselerin seyrini izlemeyi tercih ettim. Nihayet sonunda 15 Temmuz Hadisesi gerçekleşti! Bu hadisenin de, "gelişmelerin şiddetlenerek devam edeceği" yönündeki öngörümü doğruladığını söyleyebilirim.

Fakat tabii bunun izahı gerekiyor. Evet, bu son hadiseyi nasıl yorumlamamız lazım? Acaba bu kez, "sürecin sonuna geldiğimizi" söyleyebilir miyiz? Yoksa başarısız olan bu darbe girişiminden sonra da taraflar mücadeleye devam mı edecekler? Bu soruya cevap vermek için ise süreç içerisinde yaşanan gelişmeleri biraz daha yakından incelememiz gerekiyor.

Bunun için, öncelikle şu sorunun cevabını aramız yararlı olacaktır: Acaba 2012 Hakan Fidan olayıyla başlayan, Gezi Olayları ile devam eden, 17-25 Aralık 2013 operasyonlarıyla açıklık kazanan, 2014 Cumhurbaşkanlığı seçimi, Ha-

Hakan Fidan olayından sonraki süreç içerisinde Gülen cemaati, Batı medyası, sağ ve soldaki partiler ve seküler aydınlardan oluşan bir 'İttifak' ortaya çıkmış; bununla Erdoğan arasındaki gerginlik sürekli artmış ve taraflar (münavebeli olarak mağlubiyet tatmalarına veya galibiyet kazanmalarına rağmen) mücadeleyi bırakmamışlardır! Aradan geçen 3-4 yıllık süreci bu şekilde özetlemek mümkündür.

ziran 2015 ve Kasım 2015 seçimleriyle bu kazanılan süreçte net olarak görülen şey nedir? Kimilerine göre, bu sorunun cevabı yoktur; çünkü böyle bir 'süreç' yoktur! Bazı safdil liberal köşe yazarlarına veya bazı müfrit Erdoğan-karşılarına göre, bütün sorun Erdoğan'ın demokrasiye ve hukuka aykırı uygulamalarından kaynaklanmaktadır! Hükümet destekli medyaya göre ise, sorunun kaynağı, bizzat FETÖ'dür ve bu örgütün çökertilmesi durumunda her şey güllük güllünlük olacaktır! Azıcık analitik düşünebilen herkesin kabul edebileceği gibi, her iki yoruma da itibar edilemez, zira her ikisi de herhangi bir 'stratejik' analize dayanmamakta, sadece buldukları pozisyonu meşrulaştırma amacına matuf olarak yapılmaktadır. Dikkatli bir gözle bakıldığında ise şu görüntü: Hakan Fidan olayından sonraki süreç içerisinde Gülen cemaati, Batı medyası, sağ ve soldaki partiler ve sektör aydınlarından vs. oluşan bir 'İtifak' ortaya çıkmış; bununla Erdoğan arasındaki gerginlik sürekli artmış ve taraflar (münavebeli olarak mağlubiyet tatmalarına veya galibiyet kazanmalarına rağmen) mücadeleyi bırakmamışlardır! Anadan geçen 3-4 yıllık süreci bu şekilde özetlemek mümkündür. Yukarıda somut olduğumuz soruya da bu zaviyeden cevap aranmalıdır. Kabaca baktığımızda, sürecin başlangıcındaki 3 olayda (Hakan Fidan olayı, Gezi Olayları ve 17-25 Aralık Operasyonu) daha çok zarar gören taraf Erdoğan'dır. Zira bilhassa da 'yolsuzluk' iddiaları nedeniyle kamuoyundaki imajı yara-

almıştır. Fakat Erdoğan bu hamle karşısında geri adım atmamış, mücadeleye devam etmiş ve özellikle de uygulamış olduğu ekonomi politikaları nedeniyle, kamuoyu desteğini arkasında tutabilmiştir. 2014 Cumhurbaşkanlığı seçiminde oyların %52'sini alarak, doğrudan halk tarafından seçilen ilk Cumhurbaşkanı olması da bunu göstermektedir. Bu sonucu da, rahatlıkla, 'İtifak'ın almış olduğu bir mağlubiyet olarak görebiliriz. Fakat görüyoruz ki, bu mağlubiyeti aldım diye 'İtifak' da mücadeleyi bırakmamış ve tepkisinin şiddetini daha da artırmıştır. Özellikle 17-25 Aralık operasyonunun gerekçesini oluşturmuş 'yolsuzluk' iddiaları ve Saray üzerinden Erdoğan'a yöneltilen eleştiriler, süreç içerisinde bu kez Erdoğan'ın imajına ciddi zarar vermiştir. 13 yıl boyunca yapılan genel ve yerel seçimleri kazanan AKP'nin Haziran 2015 seçimlerinde ilk kez yenilgi almasının sebebi budur. Ve kuşkusuz ki, seçim sonucunun bu şekilde çıkmasında HDP'nin önemli bir rolü vardır. Çünkü 'İtifak', ancak HDP'nin yüzde 10'luk barajı geçmesi halinde iktidar partisinin tek başına hükümeti kurma imkânından mahrum kalacağını görmüş ve bu kartı kullanmıştır. Bu nedenle, Haziran 2015 seçimlerinden çıkan sonucu da bu sefer Erdoğan iktidarının almış olduğu bir mağlubiyet olarak değerlendirmek mümkündür. Bu, hem Türk siyaset tarihinde önemli dönüm noktalarından birini temsil etmektedir, hem de devam edegelen süreçte ciddi bir 'kırmızı noktasına' işaret etmektedir. Önemli bir dönüm noktasıdır; zira 13 yıldır ülkeyi yöneten bir parti, ilk kez bu seçimde tek başına iktidar olma şansını elinden kaybetmiştir. Ciddi bir 'kırmızı noktasına' işaret eder, zira hemen ardından Güneydoğu bölgesinde teröre karşı şiddetli bir askeri operasyona gidilmiş ve "analar ağlamasın" sloganıyla 2 yıl boyunca tek bir silah sesinin duyulmadığı Çözüm Süreci rafa kaldırılmıştır! Bu süreç zarfında çıkan çatışmalarda, medyanın verdiği rakamlara göre, Haziran 2016 itibarıyla PKK'nın kaybının yedi bine yaklaştığı görülmektedir. Cumhurbaşkanı'nın dilendirdiği rakama göre de (1'e 10 nispeti göz önünde bulundurulacak olursa) güvenlik kuvvetlerinin kaybı da yedi yüze yaklaşmıştır. Yaklaşık bir yıl içinde kaydedilen bu rakamlar, ülkenin bu coğrafyasında yürütülen terörle mücadele tarihinin tümü göz önünde tutulduğunda bile, çok yüksektir. Ayrıca il ve ilçe merkezlerinde yürütülen operasyonlarda ağır silahların kullanılması nedeniyle, bina-

Burada sorulabilecek sorulardan biri de "darbeden daha sert ne olabilir?" sorusudur ve bu noktada şunlar söylenebilir: eğer süreç az önce resmetmeye çalıştığımız şekilde işliyorsa, bu durumda 15 Temmuz kalkışmasının bir sonraki ve (sonuçları daha ağır) bir girişim'in ilk ayağı olabileceği söylenebilir. Yani, bu durumda, bu darbe girişimiyle amaçlanan, iktidarın alacağı sıkı tedbirlerle muhalifler üzerindeki baskıyı artırması ve böylece ülkenin 'sosyolojik' açıdan daha sıkıntılı bir döneme sokulması olmaktadır.

lar ve sokaklar ağır hasara uğramış ve ciddi bir göç hadisesi meydana gelmiştir. Açıkta ki, bütün bu yaşananlar, sadece 'terörle mücadele'nin bir sonucu olarak görülemez. Güneydoğu operasyonlarının Haziran 2015 seçimleriyle bir ilişkisi vardır ve o da şudur: seçimlerde 'İttifak'ın kendisine ciddi anlamda zarar verdiğini düşünen Erdoğan-cepheci, gördüğü zararın büyüklüğüyle orantılı olarak, İttifak'a benzer bir zarar tattırmak istemiştir. Ve 'riskli' üstlenip, siyasi bir 'manevra' yaparak Güneydoğu'da PKK'ya karşı büyük bir operasyon başlatmıştır. Böylece Haziran 2015 seçimlerinde 'İttifak'ın yapmış olduğu hamleye, 'karşı hamle' ile cevap verilmiş olacaktır! 2015 yılının Haziran ve Temmuz ayları boyunca hükümet kurma çalışmalarının devam etmesi ve fakat bir koalisyon hükümeti kurulamamasını da, yine Erdoğan'ın yapmış olduğu 'manevra' ile ilişkilendirmek mümkündür. Buradaki amacın da, sürecin sürüncemeye burakılarak 'erken seçim'in zorunlu hale gelmesi olduğu, daha sonraki gelişmelerden anlaşılmaktadır. Nihayet hedeflendiği gibi Kasım 2015 yılında bir erken seçim yapılmış ve Erdoğan, yapmış olduğu manevra sayesinde bu seçimden başarıyla çıkmış; AKP de, Haziran 2015'te kaybettiği oyları tekrar geri alıp hükümeti tek başına kurabilecek sayısal çoğunluğa ulaşmıştır. Görüldüğü gibi, Kasım 2015 seçimlerinde mağlubiyeti tadınan taraf bu kez 'İttifak' olmuştur! Fakat seçimde yenilgi aldı diye 'İttifak' mücadeleyi bırakmış mıdır? Hayır, bırakmamıştır! Seçimlerden başarıyla çıkan Erdoğan'ın 'Başkan' olmak için AKP üzerindeki etkisi, Başbakan Davutoğlu'nun görevden alınması, Erdoğan'ın mer'i Anayasa'ya uymayacağına dair yapmış olduğu açıklamalar ve FETÖ olarak isimlendirilen Cemaat'e yönelik tasfiye faaliyetlerinin hız kazanması, süreç içerisinde 'İttifak'ın propagandası malzemesi olmaya devam etmiş ve Erdoğan-karşıtı cephe, mücadeleden vazgeçmek bir yana, gayesinin peşinde daha da hızlı adımlarla koşmaya devam etmiştir. Bu da tabiiyle ülkedeki gerginliğin artmasına neden olmuştur. Bunun dikkaate değer bir kanıtı da, 'kutuplaşma' sürecinin Kasım 2015 seçimlerinden sonra bütün medyada çok sık dillendirilmiş olmasıdır.

İşte 15 Temmuz hadisesi bu vasatta gerçekleşmiştir. Süreci bu şekilde okuduğumuzda, bu hadiseyi de, mücadeleye devam eden Erdoğan-karşıtı cephenin yaptığı 'daha sert' bir hamle olarak değerlendirmemiz mümkündür. Ama darbe girişiminin başarısız olması ve akabinde hükümetin aldığı sert tedbirler, Gülen Cemaati (veya 'İttifak') ile Erdoğan-cepheci arasındaki mücadelenin sona ereceğine dair bir işaret olarak görülebilir mi? Kanaatime göre, bu soruya cevap ararken de yine aceleci olunmamalı ve 'büyük resmî' göz önünde tutularak bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda, tabiiyle, 'İttifak'ın iki önemli unsuru olarak görülebilecek CHP ve MHP'nin darbe girişiminin ardından Erdoğan'a vermiş olduğu desteği yorumlamak gerekmektedir. Burada cevabı aranacak soru ise şudur: acaba darbe öncesinde 'İttifak' içerisinde yer alan bu iki partinin Erdoğan'a vermiş olduğu destek, 'İttifak'ın çatlamış olduğunun kanıtı olarak alınabilir mi? Şahsen, bu sorunun cevabını ararken aceleci olunmaması gerektiğini düşünüyorum. Evvela, zannımca, CHP'nin tavrının durumunun 'hassasiyeti' ile izah etmek mümkündür. Zira süreç içerisinde Erdoğan'a karşı en sert muhalefeti yapan HDP bile darbe girişimine karşı çıkmış ve Medisite hazırlanan ortak bildiriye imza atmıştır! Bu şartlar altında 'demokrasi'nin vazgeçilmez unsuru olan' partilerin darbecilerin yanında yer alması zaten olabilecek bir şey değildir. Fakat bu, CHP'nin muhalefeti tömden bırakıp bundan sonraki süreçte iktidarı yanında yer alacağı anlamına gelmez. Sürec içerisinde iktidara 'tam destek' veren MHP'nin tavrını bile bu şekilde yorumlamak doğru olmaz. Şu an itibarıyla, MHP ile AKP arasında olan, tiptik bir 'İttifak' ilişkisidir. Yani çıkarlar örtüştüğü için, bu parti, AKP'nin icraatlarına destek vermektedir. Ayrıca darbe girişimi öncesinde Güneydoğu'da yapılan operasyonlar ve darbe girişimi sonrası AKP'nin yapmış olduğu faaliyetlerin büyük çoğunluğu, MHP'nin öteden beri desteklediği şeylerdir. Yani darbe girişiminden sonra iktidara destek olan MHP'nin tavrını dahi 'İttifak'ın çözülmediğinin bir kanıtı olarak sırmak zordur. Zira hâlihazırda parti yönetiminin desteği bir şekilde sürse bile, bu parti içerisinde Saray'ın uygulamalarına itiraz eden bir 'muhalefet' blogunun olduğu bilinmektedir. Darbe girişiminin artçı sarsıntılarının devam süresince sesini çıkaramayacak olsa da, bu blogun baskısıyla bu partinin de ilerleyen aylarda yeniden eski 'muhalefet' tavrına dönmesi mümkündür. HDP'ye gelince, bu partinin Erdoğan'la arasının düzelmesi, zayıf bir ihtimal olarak görünüyor. Gerçi Erdoğan'ın, özellikle de Çözüm Süreci'ni nihayete erdirmeye noktasında net örneğini sergilediği gibi, yeni bir

'manevra' ile 'yumuşak' bir siyaset izleme taktiğine yeniden başvurabileceği de söylenebilir, ama bundan böyle, hadiselerin seyrine bakıldığında (ama özellikle de 'İttifak'ın en önemli unsuru olarak görülmeye başlanan Üst Akıl böyle bir şeyi istemediği için) HDP ile Erdoğan'ın barışması ihtimalinin fazla güçlü olmadığını söylemek daha makul bir yaklaşım gibi görünüyör.

Gerilim ve Nihai Netice

Tam da bu noktada, şu spekülâtif soruya da cevap aramamız (olan-biterin mahiyetine dair görüşümüzü ifade etmemize katkıda bulunacağı için) gerekmektedir: bütün bu yaşananlara rağmen, Erdoğan-cephesi, sürecin ilerleyen aşamalarında Batı ile barışmayı yeniden deneyebilir mi? Bu 'uyarıcı' soruya, (bir çoklarının aksine) olumlu cevap verilebileceğini düşünüyorum. Evet, Erdoğan'ın bunu isteyebileceğini söyleyebiliriz. Fakat ifade etmeliyim ki, cevabın olumlu olacağını söylemek kolay görünmüyor. Bilindiği gibi, Erdoğan, 15 Temmuz'a gelinceye kadar çeşitli defalar bu isteğini dışı vurmuş, fakat beklediği cevabı alamamıştı. Batılı hükümetler ve özellikle de Batı medyası, bu noktada çok net bir tutum takınmışlardı. Zannınca, bundan sonra da çok farklı bir gelişme olmayacaktır. Çünkü Erdoğan da biliyor ki, 3-4 yıldır fiilen yaşanan bu sürecin arındaki asıl güç, (kendisi ifadeyle) Üst Akıldır. Bu güç, Erdoğan iktidarını artık istemiyor ve buradan için yapılıması gerekenleri de yapıyor! Hal böyle olunca, geriye şu ihtimal kalıyor: süreçte nihai netice alınana kadar ülkede gerilim sürecektir.

Burada sorulabilecek sorulardan biri de "darbeden daha sert ne olabilir?" sorusudur ve bu noktada şunlar söylenebilir: eğer süreç az önce resmetmeye çalıştığımız şekilde işliyse, bu durumda 15 Temmuz kalkışmasının bir sonraki ve (sonuçları daha ağır) bir 'girişim'in ilk ayağı olabileceği söylenebilir. Yani, bu durumda, bu darbe girişimiyle amaçlanan, iktidarı alacağı sıkı tedbirlerle muhalifler üzerindeki baskıyı artırması ve böylece ülkenin 'sosyolojik' açıdan daha sıkıntılı bir döneme sokulması olmaktadır. Bu bağlamda dile getirilen 'iç savaş' ve 'ışığı' ihtimallerini ise zayıf görüyorum. Ne ülke içi ne de küresel siyasal konjonktür buna müsait değildir. Kısa zamanda böyle bir şeyin olabileceğine dair bir emare de görünmemektedir. Fakat darbe girişimine maruz

kalmış bir yönetimin ne yapacağını kestirmek de zor olmasa gerekir! Eğer bu iş, bir 'plan' çerçevesinde yapılırsa ve darbe girişiminin başarısız olma ihtimali de bu çerçevede öngörülmüşse, bu girişimden sonra yönetimin ne tür tedbirler alacağı (veya bunların toplumda ne gibi 'sıkıntılar' doğurabileceği) de önceden düşünülmüş olmalıdır. Darbe sürecinde yaşanan 'acemilik'lere bakıldığında, bunun, 'üzerinde düşünölebilecek bir ihtimal' olduğu söylenebilir. Fakat bu çapta bir girişimden sonra (alınan sıkı tedbirler dolayısıyla) kısa zaman içerisinde yeni bir darbe girişiminin olması zordur. Bu durumda, daha güçlü bir ihtimal olarak şu düşünölebilir: benzer tam olarak çıtırdamadığı görülen 'İttifak' (belki başka bazı güçlerin de sürece katılmasıyla) bir süre sonra yerinden toparlanabilir ve böylece Erdoğan-karşıtı faaliyetler tekrar hız kazanabilir. Bu da, bundan sonraki süreçte 'imaj bozma operasyonu'na ağırlık verileceği anlamına gelir. Zaten 17-25 Aralık'tan sonra 'İttifak' tarafından yapılan bütün faaliyetleri bu ifade içerisinde anlamlandırmak mümkündür. Burada amaç, Erdoğan'ın toplum razisindeki desteğini azaltmaktır. Haziran 2015 seçimleriyle, bu, bir ölçüde, başanılmıştı. Bu başarısız darbe girişiminden sonra üzerinde odaklanılacak şey de, muhtemelen, bu olacaktır. Yeni dönemde yapılacak 'imaj bozma operasyonu'nun önceki dönemden farklı belirleyecek olan şey ise, 'daha sert' yöntemlere (örneğin, dezenformasyon mahiyeti taşıyan haberlerin veya şantaj kasetlerinin yayınlanması, muhalif partilerin meclis faaliyetlerini bloke edici tavırlar sergilemesi, toplumsal sorunların kasılması vb.) başvurulması olabilir.

Feki, bütün bunları niçin birer 'ihtimal' olarak düşünmeliyiz? Bu soruya da şu şekilde karşılık verebiliriz: imaj bozma operasyonu şiddetlenebilir, çünkü görüyoruz ki, süreç içerisinde 'sertlik' giderek artıyor! Dolayısıyla, eğer 'İttifak'ın koçbaşı olarak Cemaat'i kullanıp daha sert bir hamle yaptığını söylüyorsak, buna mukabil olarak Erdoğan cephesinin de 'sert' bir hamle yapacağını öngörmemiz gerekir. OHAL kapsamında kamuda yapılan 'temizlik' operasyonu veya odu ve istihbaratta yapılan yeni düzenlemeler vs. bunun kanıtı olarak gösterilebilir. Bu operasyonun daha ileri bir noktası Cemaat'in 'tasfiyesi' de olabilir (buna Gülen'in iadesi de dâhildir). Normal şartlarda Amerika'nın Gülen'i teslim etmesi zor iken, bu kez durum farklıdır. Çünkü hükü-

met de, eğer bu isteği karşılanmazsa, 'stratejik ortaklık' bağlamında bazı yükümlülüklerini yerine getirmekten vazgeçebilir. Bendeniz bu noktada, Amerika'nın Gülen'den vazgeçebileceğini, ama 'stratejik ortaklık'tan vazgeçmeyeceğini düşünüyorum. Belki Gülen'in başka bir ülkeye iltica etmesine göz yumulabilir, ama bu durumda stratejik ortaklığın bozulma riski doğarsa, 'ade' daha güçlü bir ihtimal olarak karşınıza çıkar. Çünkü Amerika için 'vazgeçilmez' aktör yoktur. Hele 'kullanım süresi' bitmişse, çok rahatlıkla o aktöre: "bugüne kadar yapmış olduğunuz 'hizmet'lerden dolayı teşekkür ediyoruz, ama artık sizinle işimiz bitti" denilebilir! Çünkü bu aynı zamanda bir 'güç göstergesi'dir. Yani böylece kimseye muhtaç olmadığımız imajını verirsiniz. Bu da küresel siyasette size önemli bir psikolojik üstünlük sağlar. Bu bağlamda, hükümetin yapacağı 'ser' hamlenin karşılığında Gülen'in iade edilebileceğini de bir ihtimal olarak göz önünde bulundurmanız gerekiyor. Fakat burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Gülen'in iadesi, bu kavga da Erdoğan'ın zafiri anlamına gelmeyecektir. Çünkü burada asıl aktör Gülen değildir! Asıl aktör, (Erdoğan'ın da ifade ettiği gibi) eğer Üst Akıl ise, bu durumda, Batı Cephesi'nin bundan sonra ne yapacağına bakmak gerekir. Burada da 'güçler dengesi'nin belirleyici olacağı açıktır. Eğer Erdoğan'ın gücü Batı'yı yenmeye yeterse, Erdoğan'ın (veya AKP iktidarının) devam edeceği de söylenebilir. Bunu, Erdoğan'ın şahsının iktidarı olarak değil, 14 sene zarfında ülkede tesis olunmuş iktidar düzeninin devamı olarak anlamak gerekir. Şayet Erdoğan, bu düzenin sabiden değişmesi yönünde bir 'hamle' yaparsa, Batı da buna mukabil 'yumuşak' bir cevap verebilir. Ancak gelişmelere baktığımızda, bu ihtimalin zayıf olduğunu söylememiz gerekiyor.

Güçler Dengesi ve Gelecek

Burada şu hususa da değinmemiz gerekiyor ki, güçler dengesine bakıldığında, Erdoğan'ın bu mücadeleden başarıyla çıkma şansını zayıf görüncü de, 15 Temmuz darbe girişiminde 'kısmen' görüldüğü gibi, halk "pazara kadar değil, mezara kadar" yöneticisinin arkasında durursa, bu mücadelede Üst Akıl'ın mağlup olabileceği de söylenebilir. Buna dair yakın tarihten verilebilecek en iyi örnek İran Devrimi'dir. Bilindiği gibi, Amerika, açık düşman ilan etmesine rağmen, Humeyniyi

devirememiştir. Bunun sebebi, Humeyni'nin arkasında, oyle veya böyle, halk desteğinin olmasıdır. Aynı şey Türkiye'de de olursa, Üst Akıl burada da kaybedebilir. Bendeniz, Erdoğan'ın arkasında, Humeyni İran'ında olduğu gibi bir 'halk desteği' olduğunu düşünmüyorum. Evet, Erdoğan'ın arkasında da görece bir halk desteği var, fakat bu, nihai zafiri kazanmaya yetecek bir destek midir? Burada büyük bir soru işareti olduğu açıktır. Çünkü en azından halkın yüzde 50'si, Erdoğan'ın son birkaç yıldır uyguladığı politikalarla ciddi rahatsızlık duymaktadır. Darbe girişimi dolayısıyla, bu rahatsızlığın bittiği de söylenemez. Ayrıca Türkiye'nin, ülke olarak İran'dan farkı vardır: İran, 'devrim' yapıp Amerika'ya kafa tutmuştur; Türkiye ise hâlâ Batı Kulübü'nün içerisinde yer almaktadır; Amerika ile 'stratejik ilişkileri' vardır ve NATO üyesidir! Dolayısıyla, Amerika'nın (kendisiyle bağlarını koparmış bir ülke olarak) İran'da 'ülke içi' imkânları kullanması zor iken, birçok açıdan hâlâ küresel sisteme bağlı olan Türkiye'de bu imkânları kullanma şansı mevcuttur! Durum böyle ise, tabiiyle, Erdoğan'ın başarı şansının yüksek olduğu da söylenemez! Fakat şu düşünülebilir: Türkiye, öteden beri yapılan anketlerde, Ortadoğu ülkelerinde Amerikan-karşıtlığının en yüksek olduğu ülkelerden biri olarak çıkmaktadır. Bu son gelişme ile birlikte bu eğilim daha da artmıştır. 15 Temmuz darbe girişiminden sonra ise, Amerika'nın Türk halkının gözündeki imajı daha da kötüleşmiştir. Eğer bundan sonraki dönemde Amerika Türkiye'ye yönelik politikalarında büyük hatalar yaparsa, bu durumda Erdoğan'ın arkasındaki halk desteği de artabilir. Bu, tabii ki, şarta bağlı bir durumdur. Olup olmayacağı konusunda bugünden kesin bir şey söylemek müm-

kün değildir. Fakat olursa, bu durumda, süreçten Erdoğan'ın başarıyla çıkma şansının artacağı da söylenebilir.

Peki, 15 Temmuz hadisesine dair "darbe girişiminin gerçekten başarmak için yapılmış olduğu ve fakat başarısız olduğu" şeklinde dillendirilen tez için neler söylenebilir? Yine de aceleci olmamak kaydıyla, şu ana kadar elde edilen verilere bakıldığında, durumun böyle olduğunu söylemek mümkündür. Ancak burada da başka bazı şeyler düşünülebilir ki, bunları da şöyle sıralamak mümkündür: hatırlanacağı gibi, 2003 Tezkere Krizi'nde de benzer bir durum yaşanmıştı ve (Erdoğan ile yakın çevresi Tezkere'nin geçmesini istemesine rağmen) kojoniktür gereği ve diğer siyasi partilerin de sükunetle çalışması sonucu Tezkere Meclis'ten geçmemişti. Fakat Amerika için peşini bırakmadı; B planını uyguladı ve Irak'a gümeyden girerek kısa bir süre sonra Saddam rejimini devirdi. Böylece bütün dünyaya da şu mesaj vermiş oldu: "ben Türkiye'ye mahkûm değilim; kuzeyden Irak'a giremiyorsam, güneyden girerim ve istediğimi de kısa sürede alırım!" Belki bunun için daha fazla bedel ödedi, ama böyle yapmak suretiyle, hem Türkiye'ye hem de dünyaya bir mesaj da vermiş oldu. Bu, 'süper güç' olmanın maliyetidir! Bu bağlamda düşünülürse, eğer 15 Temmuz darbe girişiminin arkasında Üst Akıl var ise başarısız darbe girişiminden sonra da Amerika'nın bir B Planı olabileceği hesaba katılmalıdır. Yani bu darbe girişimi, başarmak amacıyla planlanmış olmasına rağmen başarısız olmuşsa, burada bir başka 'plan'ın devreye girebileceği akıldan çıkarılmamalıdır. Bunu için düşünmemiz lazım? Çünkü görüyoruz ki, Üst Akıl, Erdoğan'ın tüm girişimlerine rağmen, ona 'yeşil ışık' yakmıyor. Hatta onu daha çok 'tırıncılaştıracak' şeyler yapıyor. Kısacası, Üst Akıl, Erdoğan'ın peşini bırakmıyor! (Nitekim Davutoğlu'nun görevden alınmasından sonra Yıldırım hükümetinin Rusya, Suriye ve Mısır'la ilişkileri düzeltme yönünde atmış olduğu adımlar buna örnek gösterilebilir. Darbe girişiminin, bu çabaların üzerinden üç ay bile geçmeden gerçekleşmesi manidardır).

Son olarak, oları birer değerlendirme babında şunları söyleyebiliriz: Bilindiği gibi, 'imaj bozma' operasyonlarından sonuç almak için normal seçim süreçlerinin işlenmesi gerekir. 'Darbe' girişimimiz maruz kalmış bir ülkede ise, kısa vadede 'normal' seçim süreçlerinin işlenmesi zordur.

Bu bakımdan, Türkiye'nin kısa vadede "seçim süreçlerinin normal şekilde işlediği bir ülke" haline gelmesi zordur. Bunun olabilmesi için, çok 'radikal' adımlar atılması gerekir. Örneğin, Erdoğan, Cemaat'le daha önceleri girmiş olduğu ilişkiyi kast ederek: "Rabbimize ve halkımıza hesap vermek zorundayız" şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Bunun ne anlama geldiğini henüz bilmiyoruz. Eğer bundan "yeni bir seçime gidelim" şeklinde bir sonuç çıkarılacaksa, şahsen, bunun, yine de derinde deva olabileceğini sanmıyorum. Çünkü öyle görünüyorki, 'İttifak' (veya 'Üst Akıl'), artık 'seçim süreçleri' yoluyla ülkede bir değişimin olmasını pek mümkün görmüyor. Zaten son darbe teşebbüsü de bunu gösteriyor! Buna rağmen, yine de yapılacak bir 'erken seçim'in bazı açılardan 'sıkışmış gaz'ın alınması işlevini görebileceği söylenebilir. Fakat kalıcı netice almak bakımından bu önlemin çok yararlı olabileceğini sanmıyorum. Burada belki siyasi sistemde veya eğitim alanında 'köklü' reformlar yapmanın işe yarayabileceği söylenebilir. Örneğin, kamuda 'hiyakat' sisteminin getirilmesi bir çare olabilir. Çünkü samimi bir şekilde bu tedbir uygulanabilirse, ülkedeki birçok sorun otomatikman düzeldi. Fakat 'pratik siyaset'in cari kurallarına bakıldığında, bunun olması zor görünüyor. Zira hâlihazırda siyaset 'çıkarcı' ve 'yandaş' ilişkiye göre yürümektedir ve mevcut partilerin hepsi de, öyle veya böyle, bu mekanizmadan beslenmektedir. Bunu değiştirmek için, geniş çaplı bir 'toplumsal mutabakat' gerekir. O da artık bu ülkede son zamanlarda pek kalmamıştır. Fakat "bir müsbet bin nasihten iyidir" diye düşünönlere biz yine de önermiş olalım: ülkede 'iç barış'ı sabit bir şekilde sağlamak istiyorsanız, alacak en etkili önlemlerden biri, kamuda gerçek manada bir 'hiyakat sistemini' getirmektir.

Ek olarak ve özellikle 'eğitim' alanında sabitci bir İslâmî bilincin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Zira bugün yaşanan sorunun kökeninde, esasen, 'çarpık İslâm anlayışları' yatmaktadır. Kim ne derse desin, asıl sorun budur. İslâm anlayış çarpık olduğu için, şabıslar da 'çarpık çarpık' işler yapmaktadır. Bunun doğal sonucu da, Halk'a uygun değil, Güç'e uygun işler yapılması olmaktadır. Her cemaat veya grup, bu nedenle 'kendi çıkarını' gütmekte; kendi özel amaçları doğrultusunda çalışmaktadır. Bu sorun, bütün cemaat, yapı ve organizasyonlarda Halk kav-

Belki siyasi sistemde veya eğitim alanında 'köklü' reformlar yapmanın işe yarayabileceği söylenebilir. Örneğin, kamuda 'Tiyakat' sisteminin getirilmesi bir çare olabilir. Çünkü samimi bir şekilde bu tedbir uygulanabilirse, ülkedeki birçok sorun otomatikman düzülür. Fakat 'pratik siyaset'in cari kurallarına bakıldığında, bunun olması zor görünüyor. Zira hâlihazırdaki siyaset 'çıkar' ve 'yandaş' ilişkisine göre yürümektedir ve mevcut partilerin hepsi de, öyle veya böyle, bu mekanizmadan beslenmektedir. Bunu değiştirmek için, geniş çaplı bir 'toplumsal mutabakat' gerekir. O da artık bu ülkede son zamanlarda pek kalınmamıştır. Fakat "bir musibet bin nasihatten iyidir". Ülkede 'ıç barış'ı sahibi bir şekilde sağlamak istiyorsanız, alınacak en etkili önlemlerden biri, kamuda gerçek manada bir 'Tiyakat sistemi'ni getirmektir.

ramının merkezi önemine dair bir bilincin yerleşmesiyle çözümler. Yani kişiler Hakk'ı cemaat çıkarının önünde tutmadıkça, bugün yaşanan sorunun çözümünü bulmak mümkün olmayacaktır. İddia ile söylüyorum ki, bugün Cemaat'ın sahip olduğu 'güce' yarın başka bir cemaat (veya grup, dernek, vakıf, vs.) sahip olsun, onun da "aklına karpuz kabuğu düşecektir." Bundan kimsenin şüphesi olmasın! Çünkü bu, aynı zamanda bir 'iktidar ilişkileri' meselesidir. Her yapı, büyümek ister. Bundan doğal bir şey olamaz. Önemli olan, bunun kuralına göre olmasıdır. Yani hakka, bu-kuka riayet ederek olmasıdır. Eğer bu kuralı çiğniyorsanız, onada 'Orman Kanunu' hükümlerini icra eder! Bu konuda ise, kuralı 'Hakk' değil 'güç' belirler. Peki, bu bilinç insanlara nasıl kazandırılacaktır? Bunun en iyi yolu, beyinlerin 'bilgi' ile beslenmesidir. Çünkü bilinç, ancak bilgi ile oluşur. Burada yapılacak en doğru şey de, bilginmeyi tabandan başlayarak yapmaktır. Bugün ülkedeki eğitim sisteminin kaliteli olduğunu, örneğin lisesiden mezun olan bir gencin Amerika ve Avrupa ülkelerinin lise mezunları kadar kaliteli bir eğitim aldığı kimse iddia edemez. Aynı iktidar döneminde bakan değiştiğinde değişen bir eğitim sisteminden yetişen insanların kaliteli bir eğitim aldığı söylenebilir mi? Bunu bırakalım, Türkiye'deki üniversitelerden kaç tanesi, dünyanın en kaliteli eğitim veren ilk 500 üniversitesi arasına girebiliyor? Bunun örneklerini saysanız bitiremezsiniz. Bu gerçeği kabul edip ona göre bir takım tedbirler almaktan başka çare yoktur. Bu toplum (özellikle de 'taban'), dünyadaki birçok örnekle kıyaslandığında, maalesef, 'cahil' kategorisine girer. Bu cezalet ortadan kaldırılmadıkça, uzun vadede bu toplumun kalkınması, gelişmesi, güçlü olması mümkün

değildir. Bunun yolu ise, naçizane kanastime göre, 'siyaset kurumu'nun ıslah edilmesinden geçer. Çünkü siyaset kurumundaki bir aksaklık, ülkedeki her sorunu (öyle veya böyle) etkiler. Bu bağlamda yapılacak şey, siyaseti, 'saral' olmaktan çıkarmaktır. Siyaset, toplumdaki 'gerçek' çıkarları veya emelleri temsil eden bir kurum olarak işlev görmelidir. Yani, açık ve net söylemek gerekirse, ideolojik mahiyeti olan, 'gerçeklik' konusunda sabici bir iddiası bulunan her grubun siyaset alanında temsiline izin verilmelidir. Şiddete başvurmadıkça, her ideolojik eğilim, görüşlerini rahat bir şekilde anlatabilmelidir. Buna Şeriat Partisi, Komünist Parti veya Vicdani Retçiler Partisi vs. de dâhildir! İnsanların kendilerini ifade etmesinin öcüne engel koelunmamalıdır. Eğer konulursa, insanların en azından 'performansı' düşer. Hiçbir insan, inanmadığı bir şeyi, şevkle yapmaz. Zoraki yapılan işlerden de hayır gelmez! Performansın en yüksek olduğu insan tipi, 'kesin inançlılar'dır. Hangi davaya inansa insanın, inancına güvenen insanın performansı yüksek olur. Bununın insanlar inandıkları gibi davranışlar, bırakınız insanlar düşünmelerini birbirlerine rahatça anlatsınlar! Aksi takdirde 'münafık' üretirsiniz. Ve bu tip sadece filan veya falan cemaatin içerisinde yer almaz, toplumun her kesiminde karşınıza çıkar. Böyle insanlardan oluşan bir toplum ise, tabiatıyla, dünyadaki rakipleriyle yarışamaz. Bizim de bugünkü halimiz bundan başkası değildir. Yine ve daha yüksek bir tonla söylüyorum: bu toplum artık Hakka tapmamaktadır! Belki İstiklal Savaşı verilirken öyleydi. Ama şimdi "Hakka değil Güce tapıyor!" Bu gerçeği görmeden atılacak her adım aldım kalmaya mahkûmdur.